

УТВЪРДИЛ:

ЯНАКИ ЛАЗАРОВ (п)

ДИРЕКТОР НА СУ „ВЛАДИМИР КОМАРОВ“

ГР. В. ТЪРНОВО

ПРОГРАМА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА РАННОТО НАПУСКАНЕ НА УЧИЛИЩЕ

Програмата е създадена на основание чл.263, ал. 1, т.8 от Закона за предучилищното и училищното образование и е приета с Протокол № 20 /14.09.2022г. и утвърдена със заповед на директора на училището № 25/15.09.2022 г.

Настоящата програма е в съответствие с целите, залегнали в националните политики по превенция на ранното напускане на образователната система и комплекса от мерки на правителството в областта на образованието и социално-икономическото развитие.

Анализ на състоянието на училището:

През учебната 2021/2022 година се обучаваха 164 ученици, разпределени в 11 паралелки. От тях в начален етап-4 паралелки, прогимназиален етап-3 паралелки, гимназиален етап-4 паралелки.

Постигнати бяха успехи по следните направления:

- ┐ обхванати са всички деца, подлежащи на задължително обучение;
- ┐ няма повтарящи ученици;
- ┐ учениците се представиха достойно на олимпиадите и състезания по различните учебни предмети.
- ┐ колегията има възможности да се справя и да решава възникнали проблеми;
- ┐ повече от 80% от учениците са ангажирани в дейности по национални програми и международни проекти

Дейността на училището през учебната 2021/2022 година бе подчинена на основните цели и задачи от годишния план. Създадена е добра система за организация, съгласуваност и контрол на резултатите от дейностите. Учителският колектив отговорно отстояваше професионалните си ангажименти. На всички учители бе осигурена творческа свобода за възможно най-пълно реализиране на целите на образователно- възпитателния процес.

Тези ученици се обучаваха в 3 форми на обучение:

- Дневна форма;
- Самостоятелна форма;
- Индивидуална форма

От всички ученици 6 са със СОП. Всички те са на интегрирано обучение заедно с другите ученици общо в паралелките.

В самостоятелна форма се обучаваха 3 ученици.

В индивидуална форма се обучава 1 ученик.

Застрашените от отпадане ученици се консултират и избират да преминават в друга форма на обучение - най-вече самостоятелна. Най-често това става по семейни или финансови причини.

Ранно напуснали училището ученици, в смисъла на риска, няма. По отношение на риска от ранно напускане на училищно обучение през последните три учебни години, са идентифицирани минимален брой случаи на застрашени от отпадане ученици. За всеки от учениците е сформиран екип за подкрепа и проследяване на тяхното образователно, социално и емоционално развитие. Приложен е индивидуален корективен план на работа, включващ система от мерки за намаляване на риска от отпадане и преодоляване на трудностите в образователния процес. Разработена е училищна програма за преваптивна и корективна работа с учениците. Педагогическите специалисти в СУ“ Вл. Комаров“се стремят да поддържат висока образователна квалификация в посока управление на конфликти, справяне с агресията и насилието.

Основните индикатори за отчитане ефективността на приложените мерки в досега идентифицираните случаи:

- Повишаване на училищната посещаемост /брой извинени и неизвинени отсъствия/;

- Овладяване на учебното съдържание за класа /резултатите по отделните учебни предмети/;
- Адекватно социално функциониране за възрастта в училищната среда;
- Приобщаване към дейностите на училището не само на застрашените от ранно напускане деца, но и приобщаване към проблема на техните семейства.

На базата на постигнатите резултати в края на предходната учебна година е отчетена ефективност на разработената програма за намаляване на риска от ранно напускане на училищно обучение, поради което същата ще бъде приложена и през учебната 2022- 2023 година.

Факторите, водещи до повишаване на риска от ранно напускане при идентифицираните ученици са идентични - нередовна училищна посещаемост, често боледуване, недостатъчна емоционална устойчивост и адаптивност. Произтичащите от проблема последствия за децата също са сходни - натрупване на пропуски в знанията, изоставане от образователното ниво за класа, нарушаване на социалните връзки и взаимодействия с връстниците, невъзможност за изграждане на волеви качества за справяне с трудности. Причините за възникване на проблема при трите деца са специфични и индивидуални. Честа причина за риск от напускане на училище е negliжиране процеса на образование и възпитание от страна на родителите.

Цели на програмата:

1. Разработване и изпълнение на комплекс от ефективни мерки и дейности за превенция и намаляване на риска от преждевременно напускане на деца и ученици от идентифицираните рискови групи в училище.
2. Подобрени резултати от обучението, измерими от НВО и ДЗИ и осигурена подходяща образователна подкрепа за развитие на всяко дете и ученик.

Водещи стратегически документи при изготвяне на училищната програма на СУ „Владимир Комаров“ за превенция на ранното напускане на образователната система:

1. Стратегическа рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България (2021 – 2030)
2. Националната стратегия на Република България за приобщаване и участие на ромите 2021-2030.
3. Конвенцията за борба срещу дискриминацията в областта на образованието.
9. Закон за предучилищното и училищно образование.
10. Наредба за приобщаващото образование.
11. Закон за младежта.
12. Национална стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване до 2020 г.
13. Областни и общински стратегически мерки за превенция и отпадане.

В Стратегията за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система

(2013 - 2020), преждевременното напускане на училище е дефинирано като сложно явление, което оказва сериозно влияние върху индивидуалните съдби на пряко засегнатите и благосъстоянието на техните семейства, върху възможностите за развитие на техните общности и върху цялостното социално-икономическо развитие на една страна в средносрочен и дългосрочен план. Превенцията и преодоляването на проблема изисква интегрирана политика и ангажираност на всички сектори и институции, свързани с образованието и с личностното и професионалното развитие на децата и младите хора в България. Необходими са широкообхватни мерки, насочени към осигуряване на: успешен преход между различните степени на образование, гъвкави и успешни възможности за преждеременно напусналите да продължат обучението си в системата на училищното образование с цел придобиване на ключови компетентности, разнообразни форми на обучение, признаване и валидиране на резултати от неформално обучение и информално учене, добра координация между институциите от няколко различни сектора на всяко ниво на управление - национално, регионално, местно и училищно. Един от факторите за преждеременно напускане на образователната система наложи въвеждането на единен Механизъм за противодействие на училищния тормоз, който има за цел да подпомогне училищата в усилията им за справяне с това явление.

Рискове:

Преждевременното напускане на училище води още до нарастване на рисковете от социално изключване, застрашава сигурността и стабилността на обществото и е предпоставка за влошаване на качеството на живот на сегашното и на следващите поколения. Здравният статус и достъпът до ресурси и услуги, които могат да осигурят по-добър стандарт и продължителност на живота в добро здраве и благосъстояние, са в пряка зависимост от получената по-висока степен на образование. Посочените последствия са показателни за мащаба и степента на негативното влияние на преждевременното напускане на училище върху индивидуалните съдби на пряко засегнатите и благосъстоянието на техните семейства, върху възможностите за развитие на техните общности и върху цялостното социално-икономическо развитие на страната в средносрочен и дългосрочен план, поради което данните за дела на преждеременно напусналите образователната система в България не трябва да успокояват, а да насърчават изпълнението на всеобхватна и интегрирана политика за превенция на явлението, както и за неговото преодоляване там, където съществува.

При изготвянето на програмата се отчитат:

1. Ролята на цялата система от участници и взаимоотношенията помежду им, като се признава ролята на всяка от заинтересованите страни;
2. Сътрудничество в образователните институции за насърчаване на позитивната училищна култура, работата в екип в рамките на училищната общност;
3. Координираните мерки на всички нива;
4. Проследяване на напредъка на ниво училище.

Настоящата Програма конкретизира изброените стратегически и нормативни документи в три **основни направления**:

1. Превенция на преждевременното напускане на училище в СУ „Владимир Комаров“ чрез:

- анализ на причините, водещи до отпадане от училище и напускане на образователната система;
- идентифициране на рисковите фактори за преждевременното напускане на училище с оглед ограничаване на последиците от тях;
- планиране на политики и мерки за преодоляване на рисковите фактори от отпадане.

2. Интервенция срещу преждевременното напускане на училище чрез:

- 2.1. Повишаване участието и ангажираността на родителите.
- 2.2. Утвърждаване на индивидуалното и групово наставничество
- 2.3. Кариерно ориентиране и консултиране.

3. Политики за компенсирание на ефекта от преждевременното напускане на училище

- Създаване на подходящи условия за реинтегриране в образователната система на преждеременно напусналите я;
- завръщане на преждеременно напусналите училище към формалната система на образование и обучение чрез използването на различни форми на обучение: дистанционна, вечерна, задочна, комбинирана;
- участие на преждеременно напусналите училище в курсове за ограмотяване, допринасящи за социална интеграция и включване в пазара на труда;
- популяризиране на възможностите за учене в клубове, библиотеки, читалища, младежки информационно-консултантски центрове, регионални и местни центрове;
- създаване на възможности за самостоятелно учене с цел признаване на резултати;
- кариерното ориентиране и консултиране съдействат за информиран избор на образователен и професионален път от семейството и детето, засилват мотивацията за оставане в училище и придобиване на образователна степен;

Причини за отпадане от училище:

Причините за преждевременното напускане на училище могат да бъдат класифицирани в няколко основни категории.

1. Икономически причини;
2. Социални причини:

- Лошото качество на живот на определени социални слоеве;
- Ниските доходи - невъзможност за покриване на разходите (учебници, тетрадки, дрехи, храна);
- Поради задължение да гледа по-малкия си брат/сестра;
- Използване на детето, не посещаващо училище като трудов ресурс (подпомага формирането на семейния бюджет или участие в домакинската работа.)

3. Образователни причини:

- затрудненията при усвояване на учебния материал;
- слаб интерес към учебния процес и произтичащото от него желание/нежелание да се посещава училище;
- наличие на конфликтни отношения със съученици и/или учители и др.

4. Етнокултурни причини:

- по-ранното стъпване в брак;
- страх на родителите поради опасност от откраждане;
- по-ниска ценност на образованието.

5. Институционални причини - Като такива могат да се квалифицират недостатъчно координираният подход между различните служби и специалисти на национално, регионално, местно и училищно ниво за справяне с преждевременното напускане на училище; недостатъчно ефективният контрол върху управлението и функционирането на политиките за обхващане, задържане и реинтегриране на децата и учениците в образователната система. Положителната промяна на състоянието изисква прилагането на комплексни мерки и добра координация между институциите от няколко различни сектора на всяко ниво на управление - национално, регионално, местно и училищно. Основната част от отговорностите за прилагането на националната политика по отношение на задължителното образование е съсредоточена в Министерството на образованието и науката, което е естествен координационен център на между секторните действия за намаляване на преждевременното напускане на училище.

6. Причини, свързани със здравния статус:

7. Психологически причини:

- Чувство за неуспех;
- Отчуждение от натрупания училищен опит, неувереност в себе си;
- Самовъзприемане: „нямах късмет“, „не ми провървя“, усещане за ограничен контрол върху събитията;

В контекста на политиките за развитие на приобщаващото образование продължава тенденцията за интегриране на децата със специални образователни потребности в общообразователните училища. Рисковете за преждевременното напускане на училище са свързани с недостатъчна подготовка на детските градини и училищата за приобщаване на тези деца. Тук се включват и всички фактори на материалната база, образователната среда, човешките и финансовите ресурси, които не отговарят на изискванията за прилагане на принципите на приобщаващото образование.

Ежегодният статистически анализ на превантивните дейности, които съпътстват целогодишната работа на училището показва, че това се дължи най-вече на последователната политика на образователната институция в посока реализиране на дейности, залегнали в Стратегията

й за развитие, подчинени на принципите за:

- всеобхватност на дейностите - осъществяване на дейности по превенция на тормоза и насилието, както и дейности за мотивация и преодоляване на проблемното поведение, които са израз на общата воля и на координираните усилия на всички участници в образователния процес
- публичност и прозрачност на цялостната политика - чрез интернет страницата на училището и партньорството с медиите, документиране на проблемните и рискови ситуации и добрите практики,
- обратна връзка с институции, родители, педагогически съветник, класни ръководители, ученици и учители,
- приемственост - чрез съхраняване на традициите и недопускане да се забрави доброто старо, равнопоставеност на всички приоритети в развитието на образователната институция.

Политиките и мерките, които СУ „Владимир Комаров“ предприема за преодоляване на причините за отпадане, са подчинени на националните, областни и общински стратегически мерки като се отчита спецификата на образователната институция и нуждите от подкрепа на всяко дете.

Политики и мерки в СУ „Владимир Комаров“, произтичащи от:

Семейни и социални причини:

1. Възможно е нежелание на родителите детето да ходи на училище поради страх от социална изолация, невъзможност за адаптиране към останалите ученици от центъра на града; по-ниска самооценка, невъзможност за прибиране в населеното място - загубване на детето.

Мерки: - Силна мотивация чрез редица дейности за приобщаване на децата от ромски произход, децата със специални образователни потребности, както и изоставени от семейства, заминали в чужбина.

2. Трудова миграция на родителите - Напускане на единия или и двамата родители на страната поради невъзможност за издръжка на семейството и търсене на работа в чужбина. Оставяне на детето на грижите на баби и дядовци, които нямат същия авторитет и изпадат в безсилие за справяне с трудната социална обстановка и новите модели на поведение на децата.

Мерки: Ежеседмични контакти, а при нужда и ежедневни с попечителите на изоставените деца, търсене на съдействие от отдел „Закрила на детето“, при необходимост и прояви на противообществени прояви на тези деца - Детска педагогическа стая.

3. Липса на грижи от страна на изоставени деца за по-малките братя и сестрички, както и за болни членове на семейството.

Мерки: Оказване на социална помощ - чрез дарения, грижи за изхранването на тези деца от фирмата - доставчик на закуски и обяд, както и получаване на социални стипендии.

4. Недостатъчна образованост на родителите и липса или занижен контрол върху цялостното развитие на детето. Изразява се в неконтролиране на часовете за прибиране от училище, непознаване на контактите и приятелския кръг на детето, непроверяване на изученото през деня, както и

подготовката на детето за следващия ден - домашни работи, изпълнение на други поставени от учителя задачи;

Мерки: Мотивиране и приобщаване на тези деца за посещаване целодневната форма на организация в училище; търсене на непрекъснати разширени срещи с тези родители с ръководство, класни ръководители, педагогически съветник и мотивиране и приобщаване към училищната общност.

5. Чести конфликти между агресивни родители - побой, домашно насилие, развод, посегателство от страна на нови партньори на един от двамата родители.

Мерки: В най-честите случаи училището се превръща в единствено защитено място за детето и класният ръководител поема грижите за детето в образователната институция.

6. Преждевременно напускане на училище поради ранни бракове и раждане.

Мерки: Осигуряване на непрекъснати форми за информираност на тийнейджърите за сексуалното им развитие, както и включването им в обучителни семинари и лекционни курсове, залагане в тематичните разпределения на актуални за младежкото развитие теми; осигуряване на възможност за продължаването на прекъснатите училище в самостоятелна форма на обучение.

Други по-важни мерки и дейности, залегнали в комплексния план за достигане на стратегическите цели, свързани с превенцията от отпадане са:

- Управление на информацията за преждевременно напусналите училище. Изготвяне на база данни от класните ръководители, в чиито класове има ученици от рискови групи /съобразно различните причини от отпадане/. Координиране действията на класните ръководители с тези на образователния медиатор и училищното ръководство;
- Квалификация на педагогическите специалисти в посока управление на конфликти, справяне с агресията и насилието и превръщането му в педагогически консултант;
- Провеждане на обучителен семинар на педагогическите специалисти за последиците агресия и насилие в училище;
- Провеждане на обучения за агресията и насилието и начините за разрешаване на конфликти;
- Реализирането на конкретни дейности за постигане целите на училищната програма;
- Дейности за усвояването на българския книжовен език и повишаване на грамотността;
- Насърчаване включването в образованието на рискови групи и развиване на приобщаващото образование.
- Увеличаване на разнообразието и ефективността на механизмите и стимулите за включване в образование и обучение;
- създаване на условия за включване на ученика в група за повишаване на социалните умения за общуване и решаване на конфликти;
- насочване на детето и ученика към занимания, съобразени с неговите потребности;
- индивидуална подкрепа за ученика от личност, която той уважава (наставничество);

- участие на ученика в дейности в полза на паралелката или училището;
- Изработване на индивидуален тематичен план и календарен график за преодоляване на изоставането;
- Провеждане на анкета с тези ученици за установяване на проблема .
- Подготовка на учениците за продължаване на образованието - професионално ориентиране на учениците, завършващи основно образование, съобразно техните интереси и възможности.
- Извънкласни дейности за превенция на поведението при деца с риск от отпадане;
- Провеждане на дискусии с ученици по предложените от тях теми, засягащи актуален проблем;
- Възлагане на отговорни индивидуални задачи на учениците, за да се почувстват значими в собствените си очи и в очите на околните, за да се мотивират и успяват;
- Приобщаването им към общочовешките ценности и подготовката им за пълноценен живот в съвременните обществено-икономически условия;
- Посещения в помощни училища, домове за сираци и бездомници, домове за възрастни хора;
- Организиране на Дарителска кампания;
- Лекции, беседи, свързани с обучението на учениците по:
 - Наркомания, алкохол, тютюнопушене.
 - Сексуално образование и предпазване от СПИН.
 - Мерки по време на пандемия.

Активно участие на Ученическия съвет:

- участие при планиране дейността на часа на класа;
 - лекции в час на класа „Деца помагат на деца“;
 - създаване съвместно с класния ръководител условия за личностна изява на всеки ученик;
 - организиране на творчески и спортни дейности с общ интерес;
 - тясно сътрудничество между училището и семейството при превантивната работа с деца, застрашени от негативни влияния (хазарт, секти, наркомания, употреба на алкохол и тютюнопушене).
- Спазване на Координационния механизъм за деца в риск.

ПЛАН ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМА ЗА УЧЕБНАТА 2022/2023 ГОДИНА:

<i>Мерки за реализиране на програмата</i>	<i>Отговорни лица</i>	<i>Срок за изпълнение</i>	<i>Индикатори</i>
I. ПРОУЧВАНЕ И ОЦЕНКА НА РИСКА ОТ РАННО НАПУСКАНЕ НА УЧИЛИЩЕ			
1. Провеждане на работни срещи по екипи с класните ръководители на учениците от I до VII клас за обсъждане обхвата на учениците, посещаемостта на учебните занятия и причини за допуснатите отсъствия.	Класни ръководители Ресурсен учител, Мед. сестра	Октомври 2022г .	Брой ученици: с хронични заболявания; с обучителни трудности; с проблеми в поведение и общуване; отсъствали от учебни занятия;
2. Идентификация на ученици в риск от ранно напускане	Класни ръководители	Октомври 2022г .	ученици с голям брой извинени отсъствия; ученици, допуснали неизвинени отсъствия; ученици със слаби резултати от писмените изпитвания за отчитане на входното ниво и последващия текущ контрол;
3. Проучване на факторите, пораждащи риска от ранно напускане за всеки ученик персонално.	Класни ръководител	Ноември 2022г .	Изготвяне на индивидуална карта на ученика за отчитане на рисковите фактори за ранно напускане от училище

4. Понижаване на риска от ранно напускане и осигуряване на подкрепяща среда и ресурси.	Училищен екип за осигуряване на подкрепяща среда	До края на учебната година.	Резултати
II. ОСИГУРЯВАНЕ НА ПОЗИТИВНА ОБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА - УЧИЛИЩЕН КЛИМАТ, АТМОСФЕРА, ВЗАИМООТНОШЕНИЯ			
1. Стимулиране интереса на учениците чрез иновации и повишаване атрактивността и качеството на преподавания материал	Учителите в начален и прогимназиален етап	Септември 2022 - юни 2023 г.	Брой проведени уроци
2. Провеждане на седмица на адаптацията с учениците в I клас	Класен ръководител I клас Учители, Родители	Септември 2022г.	Брой и видове проведени инициативи
3. Провеждане на уроци извън сградата на училището, както и регламентирано включване на родителска активност- в спортни празници, посещение на музеи, театри и др.	Класни ръководители Учители Родители	Септември 2022 - юни 2023г.	Брой проведени уроци и срещи
III. МЕРКИ ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА РАННО НАПУСКАНЕ ОТ ОБРАЗОВАТЕЛНАТА СИСТЕМА			
1. Ежемесечна справка от класните ръководители относно допуснати извинени и неизвинени отсъствия, причини за отсъствията	Класни ръководители	Всеки последен вторник на календарния месец	Брой извинени и неизвинени отсъствия
2. Ежемесечна справка от учителите по отделните учебни предмети за ученици с повече от една слаба оценка	Класни ръководители	Всеки последен вторник на календарния месец	Брой слаби оценки и учебни предмети, по които са получени
Включване на учениците с голям брой отсъствия и слаби оценки в графика за консултации на учителите	Класни ръководители	До трайно повишаване на резултатите	Брой проведени консултации с учениците в риск/резултати
4. Ежемесечна справка от учителите за провежданите консултации - посещаемост и резултати	Учители	Всеки последен вторник на календарния месец	Брой консултирани ученици

5. Инициативи за подпомагане на ученици в риск от техни съученици (ученици наставници; включване в групови задачи, проектни работи и др.)	Класни ръководители	Септември 2022 - юни 2023 г.	Брой инициативи
IV. КОРЕКТИВНИ МЕРКИ ЗА ИНТЕРВЕНЦИЯ ПРИ УЧЕНИЦИ В РИСК ОТ РАННО НАПУСКАНЕ ОТ УЧИЛИЩНО ОБУЧЕНИЕ			
При идентифициране на ученик, застрашен от ранно напускане се сформира екип за разработване индивидуален корективен план за образователна помощ и емоционална подкрепа: Сформиране на училищен екип — класен ръководител, учители, преподаващи в класа на ученика в риск; педагогически съветник Педагогическа диагностика. Психологическа оценка. Изготвяне на Карта на ученика за проследяване на състоянието на риск от ранно напускане на училище . Инструментариум.	Училищен екип	В рамките на една учебна седмица при констатиран риск от ранно напускане	Брой ученици, за които е разработен индивидуален корективен план и предвиждане на индивидуални мерки според спецификата на проявения от ученика риск.
Работа с ученика в риск от ранно напускане:			
1. Изработване на тематичен план-график от учителите за допълнителна учебна работа, с цел оказване на помощ за усвояване на пропуснатия или неусвоен учебен материал.	Училищен екип	В рамките на една учебна седмица при констатиран риск от ранно напускане	Брой тематични планове и графици
2. Провеждане на групова работа с класа за проучване взаимоотношенията на ученика в риск със съучениците му и насоки за оказване на подкрепа.	Класен ръководител	Септември 2022 - юни 2023 г.	Брой проведени срещи с класа

3. Възлагане на индивидуални задачи и проекти, с цел насърчаване на учебната активност и възможността за себеизява на ученика в риск от ранно напускане	Училищен екип	Септември 2022 - юни 2023 г.	Брой възложени задачи и проекти Резултати от изпълнението
5. Изработване на индивидуално портфолио на учениците в риск за отчитане на индивидуалното израстване и повишаване самооценката на децата Класни ръководители	Училищен екип	Декември 2022г. - май 2023 г.	Брой портфолия
6. Проследяване динамиката на развитие на ученика в риск от отпадане и отчитане на резултатите	Училищен екип	В края на всеки учебен срок	Резултатите
7. Включване на ученици застрашени от ранно напускане на училище в групи по занимания по интереси	Училищен екип Класен ръководител	Октомври 2022г.	Резултати в края на проекта
Работа с родителите:			
1. Провеждане на срещи между родителите и училищния екип за работа с ученика, с цел изясняване на причините за риска от ранно напускане; обсъждане на нагласите и емоционалните преживявания на детето	Училищно ръководство Училищен екип	Септември 2022- юни 2023 г.	Резултати - позитивно образователно и социално развитие
2. Набелязване на конкретни мерки за взаимна отговорност и помощ при подпомагане на ученика и семейството за справяне с проблема	Заинтересованите страни		Брой проведени срещи
3. Ангажиране на родителите на дете в риск от ранно напускане като страна на активност и заинтересованост с цел мотивиране и личен пример за ученика.	Заинтересованите страни	Септември 2022 - юни 2023 г.	Резултати